

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก บริบทนักศึกษาปริญญาตรีจังหวัดชายแดนใต้

A Learning Management Model for Enhancing Non-Violent Communication Competency through Phenomenon-Based Learning and Constructive Feedback among Undergraduate Students in Thailand's Southern Border Provinces

รุดียะห์ หะ¹, มาร์ุต พัฒผล²
Rudiyah Ha¹, Marut Patphol²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก และ 2) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวกสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีในจังหวัดชายแดนใต้ การออกแบบการวิจัยเป็นลักษณะการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 หน่วยการเรียนรู้ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ และแบบประเมินสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่มีการวัดซ้ำ (One Way ANOVA Repeated Measure)

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “I-H-CF Model” ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์ หลักการ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ สร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) สำรวจปรากฏการณ์ (Investigate Phenomena) สืบค้นข้ามศาสตร์ (Inquire Interdisciplinary) ปฏิบัติการสื่อสาร (Communicate) สะท้อนกลับและสะท้อนคิด (Feedback & Reflect) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า คะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของนักศึกษาจากการวัด 3 ครั้ง คือ ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน โดยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 2 และครั้งที่ 2 มากกว่าครั้งที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อบูรณาการสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงสู่การเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนานักศึกษา นำไปสู่การสร้างพื้นที่ปลอดภัยและวัฒนธรรมการสื่อสารอย่างเคารพในสังคมพหุวัฒนธรรมต่อไป

¹ อาจารย์ ดร., คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Lecture, Dr., Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University

² รองศาสตราจารย์ ดร., บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² Assoc. Prof., Dr., Graduate Study, Srinakharinwirot University

Corresponding Author E-mail: rudiyah.h@psu.ac.th

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้, สมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง, ปรากฏการณ์เป็นฐานการเรียนรู้, การสะท้อนกลับเชิงบวก, นักศึกษาปริญญาตรี

Abstract

This study aimed to: (1) develop a learning management model to enhance nonviolent communication competency through phenomenon-based learning and constructive feedback, and (2) examine the effectiveness of the developed model among undergraduate students in Thailand's southern border provinces. The research employed a quasi-experimental design. The target group consisted of 32 undergraduate students. The research instruments included eight learning management units, a model quality assessment form, and a nonviolent communication competency assessment. Data were analyzed using mean, standard deviation, and one-way repeated measures ANOVA.

The findings revealed that: 1) the developed instructional model for enhancing nonviolent communication competency, termed the "I-I-I-CF Model," consists of objectives, principles, the roles of instructors and learners, a five-step learning process, and learning assessment and evaluation. The five learning steps include Inspire, Investigate Phenomena, Inquire Interdisciplinary, Communicate, and Feedback and Reflect; and 2) regarding the effectiveness of the instructional model, students' mean scores in nonviolent communication competency differed significantly across three measurements: pre-intervention, during the learning activities, and post-intervention at the .05 level. The scores increased progressively, with the third measurement higher than the second and the second measurement higher than the first, indicating the sequential development of students' nonviolent communication competency. The model can be applied in higher education settings to integrate nonviolent communication competency into teaching and learning practices as well as student development activities. Its implementation may help foster safe learning environments and promote a culture of respectful communication in multicultural societies.

Keywords: Learning Management Model, Nonviolent Communication Competency, Phenomenon-Based Learning, Constructive Feedback, Undergraduate Students

บทนำ

พลวัตของสังคมปัจจุบันเอื้อให้การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในพื้นที่ออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งความแตกต่างของประสบการณ์ ความเชื่อ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมอาจทำให้การสื่อสารนำไปสู่ความเข้าใจคลาดเคลื่อนหรือความขัดแย้งได้ง่าย โดยเฉพาะในสังคมพหุวัฒนธรรม (กุสุมา ภูใหญ่ และสมัชชา นิลปัทม์, 2566; วศยา เอกวิสัย และคณะ, 2562) ด้วยเหตุนี้ การสื่อสารไร้ความรุนแรงจึงได้รับความสนใจมากขึ้นในฐานะแนวทางที่ช่วยให้บุคคลตระหนักรู้และกำกับอารมณ์ของตน เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และสื่อสารความคิดหรือความต้องการของตนอย่างสร้างสรรค์ โดยคงไว้ซึ่งการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกฝ่าย (Koopman, Sara and Seliga Laine, 2021; Rosenberg, 2015)

จากบริบทการเปลี่ยนแปลงนี้ ส่งผลให้กลุ่มคนรุ่นใหม่โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคตต้องเผชิญกับความท้าทายด้านการสื่อสาร ซึ่งความรุนแรงจากการสื่อสารสามารถเกิดขึ้นได้หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในพื้นที่สาธารณะซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้คนทุกช่วงวัยได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี (ปวิษฐา ชนะการณ และคณะ, 2561; รุติยะห์ ทะ และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตาม เมื่อการสื่อสารขาดการไตร่ตรองจะนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และอาจขยายตัวเป็นความขัดแย้งในมิติต่าง ๆ ได้โดยง่าย จากความท้าทายดังกล่าวนี้ แนวคิดการสื่อสารไร้ความรุนแรง (Non-violent Communication: NVC) จึงถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารที่มุ่งเน้นความเข้าใจตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารบนพื้นฐานของความรู้สึก ความต้องการ และการเคารพในความแตกต่าง (Rosenberg, 2015) แม้แนวคิดดังกล่าวจะได้รับการยอมรับในเชิงทฤษฎี แต่ในทางปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษายังไม่ได้บูรณาการแนวคิดนี้เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

ภายใต้ข้อจำกัดนี้ แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) (Symeonidis & Schwarz, 2016) จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มีความสนใจในการนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับบริบททางสังคมที่มีความซับซ้อน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสื่อสารอย่างมีความหมาย โดยการเรียนรู้ใช้ร่วมกับการสะท้อนกลับเชิงบวก (Constructive Feedback) เพื่อให้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ในการเรียนรู้ของตนเองและสามารถปรับปรุงพฤติกรรมสื่อสารได้อย่างต่อเนื่อง (Ambrose et al., 2010) ซึ่งการศึกษาของ Lipko-Speed et al. (2014) พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ควบคู่กับการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเชิงบวกทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ต่อยอดและเรียนรู้ได้ดีกว่าสถานการณ์ที่มีการเรียนการสอนอย่างเดียว หรือการวัดและประเมินผลอย่างเดียว อีกทั้งกลุ่มผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเชิงบวกจะมีความมั่นใจมากขึ้น และมีความวิตกกังวลในการสอบน้อยกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับเลย (Attali & Powers, 2010) นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารในบริบทสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารใน

ลักษณะเฉพาะด้าน เช่น การสื่อสารเชิงวิชาการ การสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้หรือการฝึกอบรมที่เน้นทักษะแยกส่วน (กุสุมา ภูใหญ่ และ สมัชชา นิลปัทม์, 2566; ปวิษฐา ชนะการณ, 2561; วศยา เอกวิสัย และคณะ, 2562) ซึ่งแม้จะช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในบางมิติได้ แต่ควรมีการบูรณาการองค์ประกอบของสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอย่างเป็นระบบ อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับของการศึกษาเชิงแนวคิดและการประยุกต์ใช้กิจกรรมเฉพาะบริบท การพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีโครงสร้าง หลักการ และกระบวนการที่ชัดเจนจึงสามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องในทางปฏิบัติ

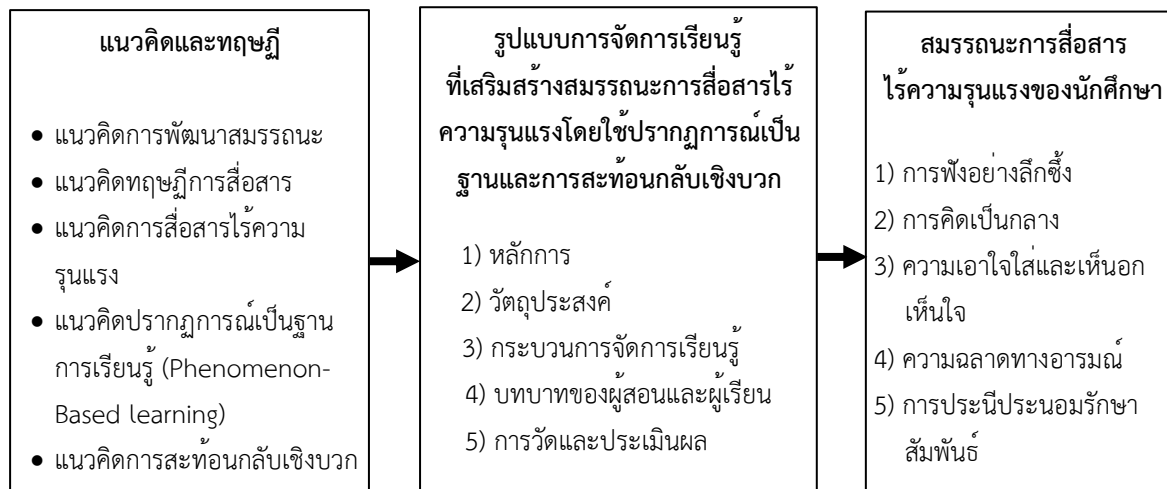
ด้วยเหตุนี้ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดการสื่อสารไร้ความรุนแรง การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับสมรรถนะการสื่อสารของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมีความเปราะบางทางสังคมอย่างจังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง เพื่อให้ได้รูปแบบที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เคารพความแตกต่าง และอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างสันติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning: PhenoBL) (Symeonidis & Schwarz, 2016) แนวคิดการสะท้อนกลับเชิงบวก (Constructive Feedback) (Hattie & Timperley, 2007) และแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ (McClelland, 1973) กำหนดเป็นกรอบการวิจัย โดยกิจกรรมการเรียนรู้จะเชื่อมโยงผู้เรียนกับปรากฏการณ์ทางสังคมในชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสื่อสารบนพื้นฐานของความเข้าใจบริบท รายละเอียดดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้มีลักษณะเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) โดยมุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการทดลองนำร่องและการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายภายใต้กระบวนการที่ออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยเครื่องมือการวิจัยของการศึกษานี้ได้ผ่านการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (REC Number: psu.pn. 2-042/67) รายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

เป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา จิตวิทยาเพื่อการสอนและการเรียนรู้ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 32 คน กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ต้องเป็นผู้ที่สมัครใจยินยอมให้ข้อมูลเพื่อการศึกษา ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามรายละเอียดกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบ และสามารถเข้าเรียนในรายวิชาที่เลือกนำมาทดลองใช้รูปแบบได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และเกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ประสบปัญหาสุขภาพหรือไม่สะดวกให้ข้อมูลด้วยข้อจำกัดบางประการหรือไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของรายวิชาได้เกินร้อยละ 80 โดยผู้วิจัยจะนำผู้ที่อยู่ในรายชื่อสำรองมาทดแทนกลุ่มนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่ข้อมูลครบถ้วนตามที่กำหนด และเกณฑ์การถอนตัว คือ เมื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือนักศึกษาที่เข้าร่วมมีความไม่สบายใจในการให้ข้อมูล หรือไม่สะดวกให้ข้อมูลแก่โครงการวิจัยต่อไปแล้ว โดยสามารถแจ้งผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ผู้วิจัยจะดำเนินการลบข้อมูลที่รับมาแล้วก่อนหน้านี้และไม่นำไปเผยแพร่ให้ผู้อื่นทราบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการสะท้อนกลับเชิงบวก จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ โดยกำหนดองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัตถุประสงค์การ

เรียนรู้ ความคิดรวบยอด สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และวิธีการวัดและประเมินผล ดำเนินการตามกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของโมเดล I-I-I-CF (Inspire, Investigate Phenomena, Inquire Interdisciplinary, Communicate, Feedback & Reflect)

2.2 แบบประเมินสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่ารูบริก (Rubric Scaling) 5 ระดับ โดยกำหนดให้ผู้เข้าอบรมต้องผ่านการประเมินระดับ 3 (ระดับดี) จึงจะถือว่า มีสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงตามที่กำหนด รายละเอียดเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ระดับ 4 หมายถึง มีสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงระดับดีมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงระดับดี

ระดับ 2 หมายถึง มีสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงระดับพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง มีสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงระดับปรับปรุง

ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีข้อมูล

โดยแบบประเมินถูกพัฒนาขึ้นเพื่อวัดระดับสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของผู้เรียน ครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง 2) การคิดเป็นกลาง 3) ความเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจ 4) ความฉลาดทางอารมณ์ และ 5) การประนีประนอมรักษาสัมพันธ์ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ (0-4) มีคำอธิบายพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละระดับ เพื่อให้สามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนได้ตามสภาพจริง

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.1 การวิเคราะห์เอกสาร สืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลต่างๆ โดยการสืบค้นจาก Google Scholar และฐานข้อมูลออนไลน์ คือ ThaiJo รวมถึงการวิเคราะห์ภาระงาน (Task Analysis) ของกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดเป็นสมรรถนะตามที่มุ่งหวัง

3.2 ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ หลักการ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนการวิเคราะห์สถานการณ์ และการประมวลแนวคิดและทฤษฎีมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ รวมถึงคัดเลือกปรากฏการณ์ทางสังคมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดทำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 พัฒนาแบบประเมินสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่ารูบริก (Rubric Scaling)

3.4 ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบและเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการพัฒนาหลักสูตร 1 คน ด้านการจัดการเรียนรู้ 2 คน และการวัดและประเมินผล 1 คน และด้านการสื่อสาร 1 คน รายละเอียดดังนี้

3.4.1 แบบประเมินความเหมาะสมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากระดับ 5 เหมาะสมมากที่สุด ถึง ระดับ 1 เหมาะสมน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยนำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ ผลการตรวจสอบ พบว่า ค่าความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.708 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.333 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพที่จะนำไปทดลองใช้จริง

3.4.2 แบบประเมินความสอดคล้อง โดยใช้วิธีการหาวิเคราะห์หาค่าดัชนี IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยกำหนดให้ค่าความสอดคล้อง 0.70 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน มีความเห็นสอดคล้องกันในทุกรายการประเมิน โดยค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00

3.5 การศึกษานำร่อง (Pilot Study) โดยการนำไปจัดการเรียนรู้ในรายวิชา การพัฒนาหลักสูตรเพียง 1-2 หน่วยเท่านั้น เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวนทั้งสิ้น 26 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของกิจกรรมการเรียนรู้ในทางปฏิบัติและความเหมาะสมในภาพรวมของระยะเวลา สื่อ ตลอดจนการวัดและประเมินผล และได้นำข้อมูลมาทำการปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

3.6 การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Implementation) ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบเป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ ในรายวิชา จิตวิทยาเพื่อการสอนและการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) โปรดฟัง 2) ความจริง(อาจ)ไม่ได้มีด้านเดียว 3) พลัง “Empathy” 4) หน้าต่าง “Johari” 5) กล้องใบเล็ก-ใบใหญ่ 6) ไต่หาที่แบบวิน-วิน 7) World Café ประสานช่องว่างระหว่าง Gen และ 8) โทนกระแสโลกออนไลน์ รายละเอียดการทดสอบสมรรถนะเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

แผนการดำเนินการทดลอง									
สัปดาห์ที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9
แผนการเรียนรู้	1	2	3	4	5	6	7	8	9
การวัดและประเมินผล สมรรถนะ	↑				↑				↑
	ประเมิน				ประเมิน				ประเมิน
	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				ครั้งที่ 3

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวนทั้งสิ้น 32 คน ด้วยนักศึกษาชั้นปีนี้ได้ผ่านการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาพื้นฐานที่เป็นข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยแล้ว รวมถึงเงื่อนไขการเป็นแกนนำขับเคลื่อนกิจการนักศึกษาภายใต้

สมิธสนักศึกษาของแต่ละคณะ การสามารถเตรียมความพร้อมสมรรถนะการสื่อสารให้นักศึกษากลุ่มนี้จึงจะเป็นประโยชน์ในการเป็นนักสื่อสารและนักกิจกรรมที่ดีต่อไป

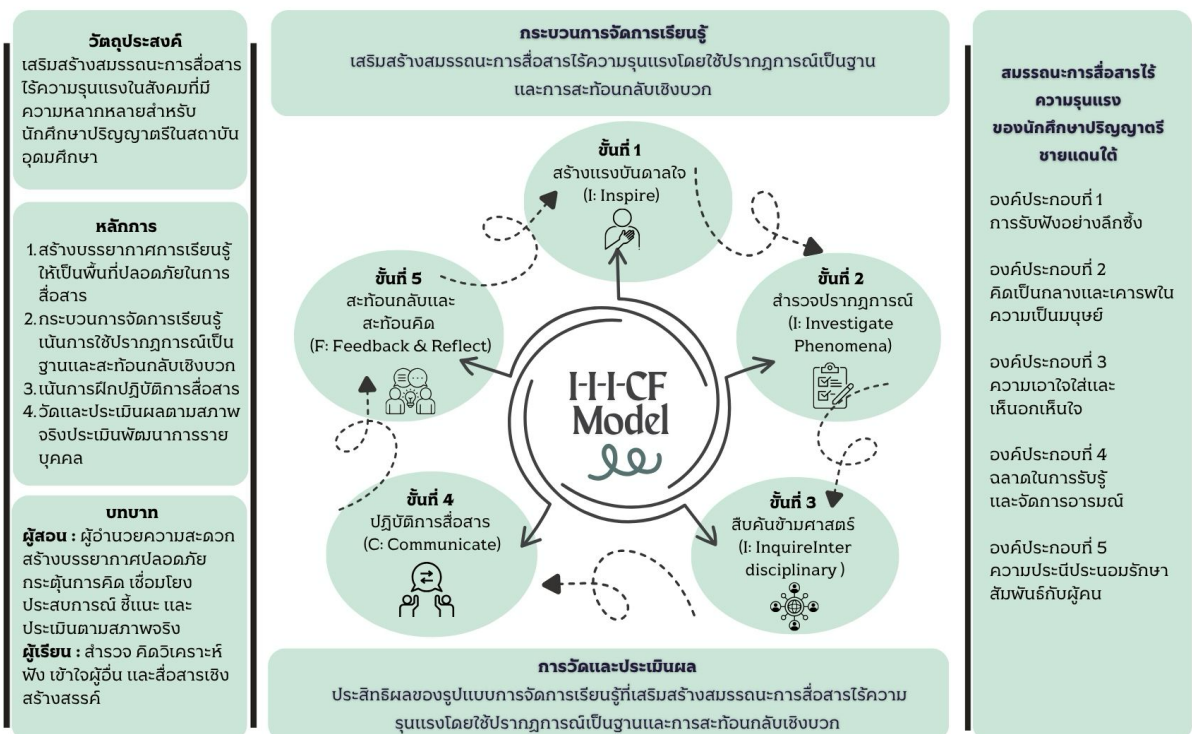
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การทดสอบเพื่อประเมินสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงจำนวน 3 ครั้ง คือ ก่อน ระหว่าง และ หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่มีการวัดซ้ำ (One Way ANOVA Repeated Measure) เป็นการเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของผู้เรียนที่ได้จากการวัดทั้ง 3 ครั้ง โดยวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษารวม

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวกที่ได้รับการพัฒนาและผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนของโมเดล I-I-CF และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังรูปต่อไปนี้

รูปที่ 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก

ทั้งนี้ สมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของนักศึกษาปริญญาตรีในการศึกษานี้ มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening) องค์ประกอบที่ 2 การคิดเป็นกลาง และเคารพในความเป็นมนุษย์ (Neutral Thinking) องค์ประกอบที่ 3 ความเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจ (Empathy and Compassion) องค์ประกอบที่ 4 ความฉลาดในการรับรู้และจัดการอารมณ์ (Emotional Intelligence) องค์ประกอบที่ 5 การประนีประนอมรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Compromise and Relationship Preservation) (รุตติยะ หะ, 2568) สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวกที่พัฒนามีรายละเอียด ดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้จริง จากการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปหลักการสำคัญได้ 4 ประการ ดังนี้

1.1.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการสื่อสารและแสดงออกทางความคิด สร้างข้อตกลงร่วมกันที่จะไม่ใช้คำพูดเชิงลบ ไม่ตัดสิน ไม่ล้ำเส้นพื้นที่ส่วนบุคคลของผู้อื่นๆ ตลอดช่วงเวลาการทำกิจกรรม สามารถถกเถียงหรือโต้แย้งได้ภายใต้กรอบของการเคารพความคิดเห็นทุกคน

1.1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้เน้นการให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ปรากฏการณ์ในสังคมที่สนใจ มาเป็นฐานของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้ธีมที่กำหนด ควบคู่กับการสะท้อนกลับเชิงบวกเพื่อให้ได้ทราบสิ่งที่เป็นจุดเด่นและจุดที่ยังสามารถพัฒนาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 เน้นการฝึกปฏิบัติที่จะพัฒนาความสามารถในการฟัง คิดอย่างเป็นกลาง เข้าอกเข้าใจผู้อื่น จัดการอารมณ์ตนเองให้ได้ และประนีประนอมต่อผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป้าหมายของการสื่อสารกับบุคคลที่หลากหลายในสังคมได้อย่างสันติ

1.1.4 เน้นการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรมตามสภาพจริง ประเมินโดยมุ่งเน้นพัฒนาการรายบุคคลของผู้เรียน มีการขอข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ คือ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนใต้

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานการเรียนรู้และการสะท้อนกลับเชิงบวก ในการศึกษาได้สังเคราะห์ “โมเดล I-I-I-CF” ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้น 1 สร้างแรงบันดาลใจ (I: Inspire) เริ่มต้นด้วยการสร้างบรรยากาศเชิงบวก กระตุ้นความสนใจและอารมณ์ร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมสั้น ๆ พร้อมทั้งชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อปูพื้นเข้าสู่เนื้อหา รายละเอียดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจ 2) ใช้กิจกรรมสั้นทวนการสั้นๆ เช่น เกมละลายพฤติกรรม หรือเรื่องเล่าที่สะท้อนปรากฏการณ์หรือกระแสที่เกิดขึ้นจริงในสังคมรอบข้าง 3) อธิบายจุดประสงค์หรือธีมการเรียนรู้ของหน่วยนั้น ๆ เชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหา

ขั้น 2 สำรวจปรากฏการณ์ (I: Investigate Phenomena) ให้ผู้เรียนศึกษาปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์จริงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน แบ่งกลุ่มวิเคราะห์ความรู้สึกและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือการสื่อสารไร้ความรุนแรง และฝึกมองปัญหาหลายมุมมอง รายละเอียดสำหรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจปรากฏการณ์จากข้อมูลจริงและเกิดความตระหนักรู้โดยเลือกปรากฏการณ์ปัจจุบันที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริง 2) แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อสังเกตปรากฏการณ์และจดบันทึกความรู้สึก-ความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ใช้เทคนิคการสื่อสารและฝึกการพิจารณาผ่านมุมมองที่หลากหลาย

ขั้น 3 สืบค้นข้ามศาสตร์ (I: Inquire Interdisciplinary) ผู้เรียนตั้งคำถามสำคัญจากปรากฏการณ์วิเคราะห์จากมุมมองที่หลากหลาย (เช่น จิตวิทยา สังคม ครอบครัวย การศึกษา ฯลฯ) และวางแผนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อหาคำตอบอย่างมีเหตุผล รายละเอียดสำหรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปรากฏการณ์จากมุมมองที่หลากหลาย 2) ให้ผู้เรียนตั้งคำถามหลักจากปรากฏการณ์โดยหาประเด็นสำคัญที่ต้องการหาคำตอบ 3) วางแผนการสืบค้นข้อเท็จจริงโดยใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ขั้น 4 ปฏิบัติการสื่อสาร (C: Communicate) ร่วมกันเสนอแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้ทักษะคิดวิเคราะห์ คิดอย่างเป็นกลาง และใช้ความเข้าใจ (Empathy) พิจารณาผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในสังคมพร้อมฝึกการสื่อสาร รายละเอียดสำหรับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปรากฏการณ์ ร่วมกันเสนอแบบจำลองการแก้ปัญหา โดยเน้นการคิดเป็นกลาง ประนีประนอมแยกแยะข้อเท็จจริง และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย 2) ให้ผู้เรียนอภิปรายปรากฏการณ์นี้มีผลต่อความสัมพันธ์ในสังคมอย่างไร ร่วมสังเกตความรู้สึก ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องอย่างความเห็นอกเห็นใจ

ขั้น 5 สะท้อนกลับและสะท้อนคิด (F: Feedback & Reflect) เป็นการแลกเปลี่ยนฟีดแบ็กเชิงบวก สรุปบทเรียนที่ได้รับ และเชื่อมโยงประสบการณ์กับทฤษฎีหรือองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง รายละเอียดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ร่วมกันให้ฟีดแบ็กตามแนวทางการสะท้อนกลับเชิงบวก 2) สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้เชื่อมโยงทฤษฎีหรือองค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากปรากฏการณ์

โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนนี้จะมีลักษณะเป็นวงจรการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการตั้งแต่การสร้างแรงบันดาลใจ การสำรวจปรากฏการณ์ การสืบค้นข้ามศาสตร์ การปฏิบัติการสื่อสาร ตลอดจนการสะท้อนกลับและสะท้อนคิดแล้ว กระบวนการเรียนรู้จะไม่หยุดอยู่เพียงผลลัพธ์ของโจทย์สถานการณ์หนึ่ง แต่จะเชื่อมโยงไปสู่โจทย์สถานการณ์ใหม่ซึ่งมีความท้าทายและระดับความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะการสื่อสารไร้ความรุนแรงอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

1.4. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน บทบาทของผู้สอนมีลักษณะเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (Facilitator) มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรง ผู้สอนทำหน้าที่สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียน พร้อมทั้งตรวจสอบประสบการณ์เดิมและเชื่อมโยงบทเรียนกับบริบทใกล้ตัวผ่านการใช้คำถามปลายเปิดที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ชี้ให้เห็นมิติของความรู้สึกและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องและดูแลให้การสื่อสารดำเนินอย่างสร้างสรรค์ พร้อมประเมิน

พัฒนาการของผู้เรียนตามสภาพจริง สำหรับผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในกระบวนการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์และสร้างความคุ้นเคยในชั้นเรียน ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนประสบการณ์เดิม จากนั้นผู้เรียนทำหน้าที่วิเคราะห์ปรากฏการณ์อย่างมีความเข้าใจ ฝึกคิดอย่างเป็นระบบ ตั้งคำถาม และสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่มีการวัดในแต่ละช่วงเวลาจำนวน 3 ครั้ง ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง (n=32)

การวัดครั้งที่	คะแนนต่ำสุด (Min.)	คะแนนสูงสุด (Max.)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
ครั้งที่ 1	4.00	7.00	5.094	0.856
ครั้งที่ 2	8.00	12.00	9.781	1.128
ครั้งที่ 3	15.00	18.00	15.781	2.210

หมายเหตุ: คะแนนเต็ม 20 คะแนน

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของนักศึกษาพบว่า คะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงจากการวัดในครั้งที่ 1 คือก่อนการเริ่มจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้น ในภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 5.094 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .856) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนทั้งหมดพบว่านักศึกษาผู้เข้าร่วมได้คะแนนในครั้งนี้น้อยที่สุด และผลจากการประเมินครั้งที่ 2 ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-4 ไปแล้ว ค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง เพิ่มขึ้นเป็น 9.781 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.128) และการประเมินครั้งที่ 3 ภายหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบ 8 หน่วยการเรียนรู้ ค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง เพิ่มขึ้นเป็น 15.781 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.210) โดยเมื่อพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) พบว่า การประเมินครั้งที่ 3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูง คือเท่ากับ 2.210 แสดงให้เห็นว่าคะแนนมีการกระจายมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับค่าวัดครั้งอื่น ๆ ส่วนคะแนนครั้งที่ 1 และ 2 มีการกระจายที่ใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ ยังได้มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นว่าด้วยเมตริกซ์ความแปรปรวนของการวัดทั้ง 3 ครั้ง (Mauchly's Test of Sphericity) ก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ โดยผลการทดสอบเม้าชลี (Mauchly's Test) ของคะแนนสมรรถนะการให้เหตุผลเชิงสร้างสรรค์เพื่อพิจารณาเมตริกซ์ความแปรปรวน พบว่า ค่าสถิติ Mauchly's W เท่ากับ .497 ค่า Approx. Chi-Square เท่ากับ 20.975 และค่า p เท่ากับ .001 ดังนั้น การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงจึงใช้การ

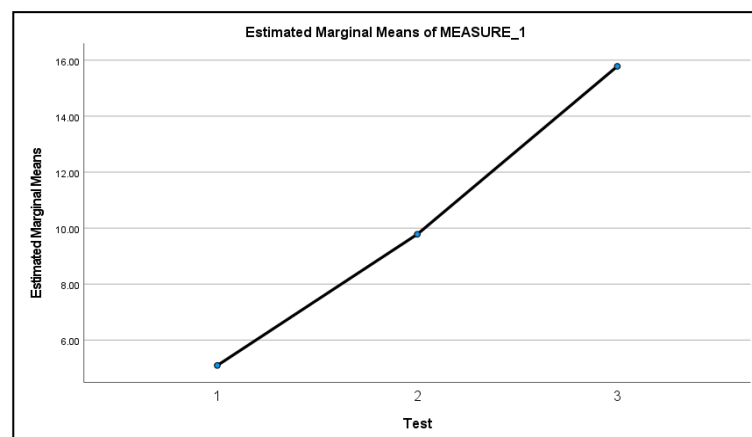
ประมาณค่าแบบ Greenhouse-Geisser แทนการประมาณค่าแบบ Sphericity Assumed ซึ่งผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง โดยใช้การประมาณค่าแบบ Greenhouse-Geisser พบว่าค่า p เท่ากับ .001 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 ดังนั้น กล่าวได้ว่า จากค่าเฉลี่ยของการทดสอบทั้ง 3 ครั้ง มีการทดสอบอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่เพื่อพิจารณาหาคู่ที่มีความแตกต่างต่อไปด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง

	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3
ครั้งที่ 1	0.000	-4.687*	-10.687*
ครั้งที่ 2		0.000	-6.000*
ครั้งที่ 3			0.000

* ค่า p -value น้อยกว่าหรือเท่ากับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง จากการวัดครั้งที่ 1, 2 และ 3 พบว่า ภาพรวมค่าเฉลี่ยของคะแนนสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ โดยเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามช่วงเวลา คะแนนการวัดในครั้งหลังจะมีค่ามากกว่าการวัดครั้งก่อนหน้า กล่าวคือ ครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 2 และครั้งที่ 2 มากกว่าครั้งที่ 1 ซึ่งจากการนำผลคะแนนไปวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way repeated measure ANOVA) นำเสนอได้ดังรูปต่อไปนี้

รูปที่ 4 ผลการประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวก

ผลคะแนนไปวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่า เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงตั้งแต่เริ่มจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 จนถึงสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8

พบว่า สมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของนักศึกษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยการประเมิน 3 ระยะ คือ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน จะเห็นได้ว่าการประเมินครั้งที่ 1 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คะแนนอยู่ในระดับน้อยที่สุด (คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 1 = 5.094) สะท้อนว่า ก่อนเข้าร่วมนักศึกษายังมี สมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงในระดับน้อยในทุกองค์ประกอบ และเมื่อมีการประเมินครั้งที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น (คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 2 = 9.781) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้เริ่มส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมสื่อสารผู้เรียน และในครั้งที่ 3 ค่าคะแนนมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยครั้งที่ 3 = 15.781) แสดงถึงพัฒนาการของนักศึกษาที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงโดยใช้ปรากฏการณ์เป็น ฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวกที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการ บทบาทของผู้สอนและ ผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน และการวัดและประเมินผล จะเห็นได้ถึงโครงสร้างของรูปแบบที่มี ความเป็นระบบซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับหลักการ ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ ADDIE Model (Branch & Varank, 2009) องค์ประกอบ ของรูปแบบมีความเป็นระบบ สอดคล้องกับการออกแบบการเรียนรู้เชิงระบบของ Dick et al. (2015) ซึ่งมีการ เชื่อมโยงตั้งแต่วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ไปจนถึงการวัดและ ประเมินผลอย่างสอดคล้องกัน เป็นลักษณะของการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบที่มุ่งให้ทุก องค์ประกอบทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน

เมื่อพิจารณาโมเดล I-I-CF ที่เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้จะเห็นความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง มีลำดับขั้นที่ชัดเจน โดยเฉพาะในขั้นการสำรวจปรากฏการณ์และสืบค้นข้ามศาสตร์ ซึ่งเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียน สำรวจสถานการณ์ความขัดแย้งในมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้น และสืบค้นองค์ความรู้จากหลากหลายมุมมอง เพื่อทำ ความเข้าใจปรากฏการณ์นั้นอย่างลึกซึ้ง กระบวนการดังกล่าวสะท้อนหลักการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานการ เรียนรู้ของ Symeonidis และ Schwarz (2016) ที่เน้นย้ำถึงการจัดการเรียนรู้ที่ควรช่วยให้ผู้เรียนมองเห็น ความเชื่อมโยงของความรู้กับชีวิตจริงและตระหนักถึงมิติทางสังคม ซึ่งเป็นไปทิศทางเดียวกับเป้าหมายการ พัฒนาผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในทศวรรษที่ 21 ของ Ambrose et al. (2010) ซึ่งเสนอหลักการเรียนรู้ที่มี ฐานจากงานวิจัยด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และการสอนระดับอุดมศึกษา โดยได้อธิบายว่า ความรู้เดิมของ ผู้เรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ใหม่ หากความเข้าใจเดิมมีอคติหรือคลาดเคลื่อน อาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ในขั้นที่ 1 สร้างแรงบันดาลใจ (Inspire) และขั้นที่ 2 สำรวจปรากฏการณ์ (Investigate Phenomena) ใน โมเดล I-I-CF จึงเริ่มด้วยการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนสำรวจประสบการณ์และอคติเดิมของตนเองเกี่ยวกับความ ขัดแย้งและการสื่อสาร และการจัดระเบียบความรู้โดยการสืบค้นข้ามศาสตร์ขั้นที่ 3 ต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ ผู้เรียนเชื่อมโยงมิติทางจิตวิทยา สังคม และวัฒนธรรมเข้าด้วยกันได้ ส่วนขั้นที่ 4 ขั้นปฏิบัติการสื่อสารเป็น ช่วงเวลาที่ผู้เรียนเปลี่ยนจากการทำความเข้าใจเชิงแนวคิดไปสู่การทดลองใช้ทักษะจริงในบริบทที่มีโครงสร้าง

รองรับ กล่าวคือ ผู้เรียนได้ฝึกการฟังอย่างลึกซึ้ง การสะท้อนความรู้สึก การแยกข้อเท็จจริงออกจากการตัดสิน และการค้นหาจุดร่วมในการแก้ปัญหา ในเชิงทฤษฎีขั้นตอนนี้สอดคล้องกับแนวคิด Experiential Learning Cycle ของ Kolb (2017) ซึ่งอธิบายการเรียนรู้ว่าเป็นกระบวนการเชิงวงจรที่เกิดจากการเปลี่ยนประสบการณ์ให้เป็นองค์ความรู้ ผ่านการสะท้อนคิดและการทดลองปฏิบัติ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากกว่าการรับข้อมูลเชิงนามธรรม ซึ่งขั้นของการฝึกปฏิบัติสื่อสารให้ผู้เรียนได้ทดลองสื่อสารในสถานการณ์ที่แตกต่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขั้นที่ 5 การสะท้อนกลับและสะท้อนคิด (Feedback & Reflect) นับเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับรอบความคิดและพฤติกรรมสื่อสาร ซึ่งการสะท้อนกลับเชิงบวกภายใต้บรรยากาศที่ปลอดภัยช่วยลดการป้องกันตนเอง และเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนพิจารณาผลกระทบของคำพูดและการกระทำอย่างมีสติ ขั้นสะท้อนคิดจึงทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมระหว่างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์กับการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณค่า ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างวัฒนธรรมสื่อสารที่ไร้ความรุนแรงต่อไป

ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น พบว่า สมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของนักศึกษา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการวัดทั้ง 3 ครั้ง โดยคะแนนเฉลี่ยเพิ่มจาก 5.094 ในระยะก่อนเรียน เป็น 9.78 ในระหว่างเรียน และเพิ่มขึ้นเป็น 15.78 ภายหลังการจัดการเรียนรู้ครบทุกหน่วย ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกช่วงเวลา แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารของผู้เรียน เพราะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมของตนเอง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ การคิดวิเคราะห์ และการสื่อสารอย่างเข้าอกเข้าใจผู้อื่น จึงสะท้อนให้เห็นผ่านแนวโน้มของคะแนนที่เพิ่มขึ้นอย่างมีลำดับ สอดคล้องกับงานของ Symeonidis และ Schwarz (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดและการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การที่คะแนนของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญยังสะท้อนบทบาทของการสะท้อนกลับเชิงบวกในฐานะเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ โดยการศึกษาของ Hattie and Timperley (2007) พบว่า การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื่องจากช่วยให้ผู้เรียนรู้ช่องว่างที่ควรพัฒนาของตนเอง และสามารถปรับปรุงการเรียนรู้ของตนต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในระยะหลังเพิ่มสูงขึ้น อาจสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงที่ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการพัฒนาที่แตกต่างกันรายบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ (Vygotsky, 1978) ส่งผลให้ระดับความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไม่เท่ากัน แม้ว่าจะอยู่ภายใต้กระบวนการเรียนรู้เดียวกัน ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการสะท้อนกลับเชิงบวก สามารถส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ควรบูรณาการสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงเข้าไปในแผนพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยและคณะ โดยจัดให้มีกิจกรรมที่เปิดพื้นที่ให้นักศึกษาต่างศาสนาและต่างวัฒนธรรมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นร่วมสมัยอย่างสร้างสรรค์ ภายใต้บรรยากาศพื้นที่ปลอดภัย
2. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ I-H-CF ไปประยุกต์ใช้ในรายวิชาศึกษาทั่วไปและกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของคณะเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการประนีประนอมในสถานการณ์จริงของชีวิตมหาวิทยาลัย
3. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาศักยภาพอาจารย์และบุคลากรให้มีสมรรถนะในการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงสะท้อนคิดและการให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้สร้างพื้นที่ปลอดภัยทางการสื่อสารก่อให้เกิดบรรยากาศของการสื่อสารด้วยวิทย์ปัญญาและเคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น นักศึกษาต่างสาขาวิชา หรือผู้เรียนในระดับการศึกษาอื่น เพื่อทดสอบความสามารถในการขยายผลของรูปแบบ
2. ควรดำเนินการวิจัยในลักษณะการทดลองจริง (True Experimental Design) โดยมีกลุ่มควบคุมเพื่อเปรียบเทียบผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นอย่างชัดเจน
3. ควรมีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อพิจารณาความคงทนของสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงของผู้เรียนหลังจากสิ้นสุดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้
4. ควรพัฒนาและศึกษารูปแบบการประเมินสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงในมิติที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การประเมินจากเพื่อน (Peer Assessment) หรือการประเมินจากสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กุสุมา ภูใหญ่, และ สมัชชา นิลปัทม์. (2566). จินตกรรม: บทบาทของการสื่อสาร เชิง สร้างสรรค์และสื่อเพื่อสันติภาพในชายแดนใต้. *วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา*, 2(1), 106–142. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/cpsj_psu/article/view/2813/a5
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- ปวิษฐา ชนะการณ, ภิรกาญจน์ ไคนุ่นนา, และ กุสุมา ภูใหญ่. (2561). การสื่อสารเพื่อสันติภาพ: แนวคิดและข้อเสนอสำหรับการออกแบบหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 29(2), 149–160.

- รุติยะห์ หะ, มาร์ต พัฒนาผล, และ ดนุลดา จามจุรี. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 13(1), 13–28.
- รุติยะห์ หะ, และ มาร์ต พัฒนาผล. (2568). การศึกษาองค์ประกอบและระดับสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรงในสังคมที่หลากหลายของนักศึกษาปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดปัตตานี. *Journal of Information and Learning [JIL]*, 36(3), e279903.
- วศยา เอกวิสัย, กุสุมา สุ่มมาตร, จิราภรณ์ พันสว่าง, และ ธิศร พงศ์สุวรรณ. (2562). การสื่อสารอย่างสันติเพื่อลดความรุนแรงของการใช้ภาษาของเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร์*, 10(1), 645–655.
- Ambrose, S. A., Bridges, M. W., DiPietro, M., Lovett, M. C., & Norman, M. K. (2010). *How learning works: Seven research-based principles for smart teaching*. Jossey-Bass.
- Attali, Y., & Powers, D. (2010). Immediate feedback and opportunity to revise answers to open-ended questions. *Educational and Psychological Measurement*, 70(1), 22–35.
- Branch, R. M., & Varank, İ. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach* (Vol. 722). Springer.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. (2015). *The systematic design of instruction* (8th ed.). Pearson.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of educational research*, 77(1), 81–112.
- Kolb, D. A.,. (2017). Experiential learning theory as a guide for experiential educators in higher education. *Experiential Learning & Teaching in Higher Education*, 1(1), 7–44.
<https://nsuworks.nova.edu/elthe/vol1/iss1/7>
- Koopman, S. & Seliga, L. (2021). Teaching peace by using nonviolent communication for difficult conversations in the college classroom. *Peace and Conflict Studies*, 27(3), 1-29. DOI: 10.46743/1082-7307/2021.1692
- Lipko-Speed, A., Dunlosky, J., & Rawson, K. A. (2014). Does testing with feedback help grade-school children learn key concepts in science?. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition*, 3(3), 171–176.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "Intelligence". *American Psychologist*, 28(1), 1-14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>
- Rosenberg, M. B. (2015). *Nonviolent communication: A language of Life: Life-changing tools for healthy relationships (Nonviolent communication guides)* (3rd ed.). Puddle Dancer Press.

- Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-based teaching and learning through the pedagogical lenses of phenomenology: The recent curriculum reform in Finland. *Forum Oświatowe*, 28(2), 31–47.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard U Press.

การอ้างอิงบทความ

ดิยะห์ ทะ และ มาร์ต พัฒนาผล. (2569). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการสื่อสารไร้ความรุนแรง โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและการสะท้อนกลับเชิงบวกกับบริบทนักศึกษาปริญญาตรีจังหวัดชายแดนใต้. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 8(2), 47-63. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/288071>

